

Habitat-förbättrande åtgärder för fisk i Sege å

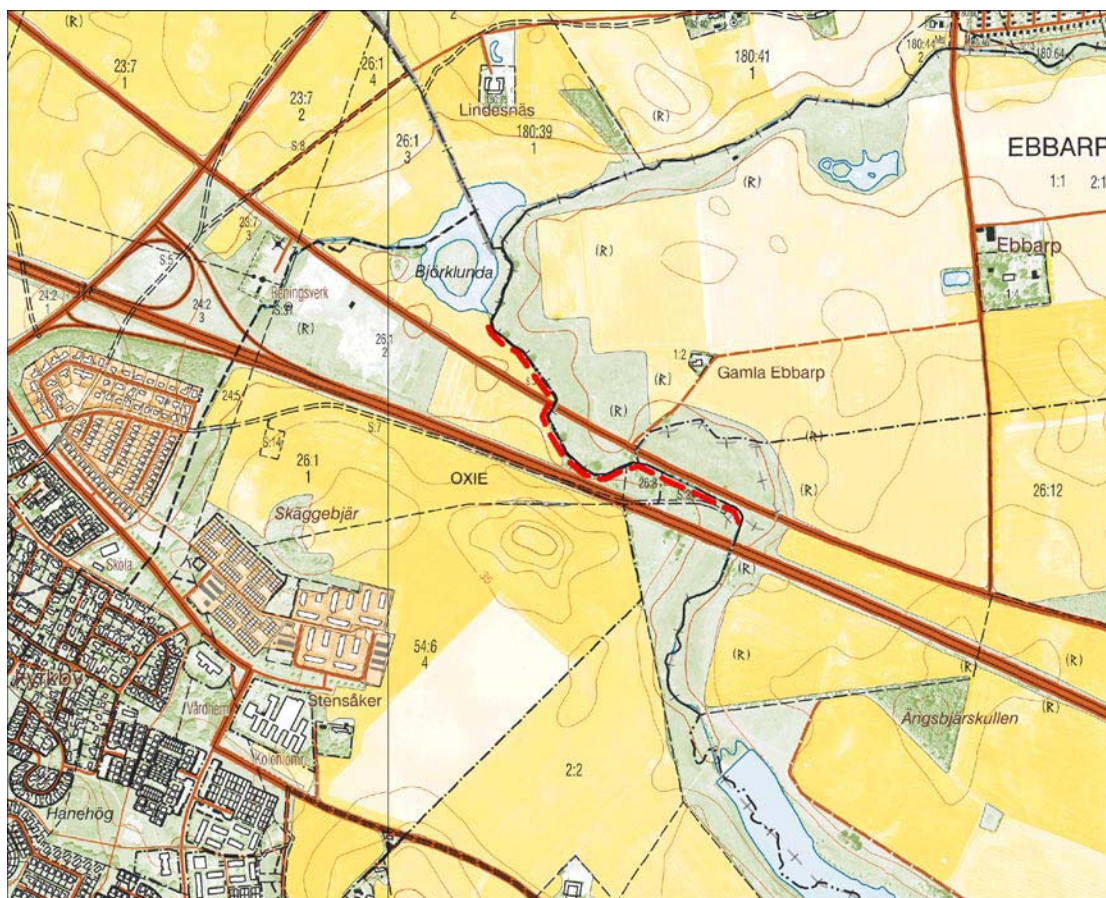
Rapporten är upprättad av: Jonas Dahl, Torbjörn Davidsson och Håkan Björklund

Uppdragsgivare: Segeåns Vattendragsförbund

Landskrona 2008-11-14
EKOLOGGRUPPEN

Sammanfattning

Här rapporteras första delen i projektet ”*Förbättring av fiskens lek och uppväxtmiljö i Sege å mellan E 65 och Oxiedammen*”. Denna del av projektet har avslutats med lyckat resultat. Det återstår att till vårvintern 2009 plantera träd på delar av den åtgärdade sträckan.

Figur 1. Karta över det aktuella området.

Figur 2. Exempel från den aktuella sträckan i Sege å innan vi hade vidtagit våra åtgärder.

Bakgrund

Sege å är kraftigt påverkad av jordbruk och annan mänsklig aktivitet och har dikats, kanaliserats och grävts i hela dess sträckning. Sträckan mellan E 65 och Oxiedammen (ca 1 km lång) är inget undantag och vi sökte och fick pengar för att försöka förbättra miljön för framförallt fisken. De övre delarna av denna sträcka har även rätats ut och åfåran har här fått ett nytt lopp. Denna del har dock en väl uppväxt trädridå längs sin sträckning (ca 200 meter). Resten av den aktuella sträckan (ca 800 meter) har bara enstaka träd längs sin sträckning. Hela sträckan har

rensats med jämna mellanrum, där sten och block har tagits bort från vattnet vilket skapat en ensartad miljö för fisken. I princip har det helt saknats lekmöjligheter för fisken eftersom det inte funnits lämpligt lekgrus. Den mindre sten som funnits har varit s.k. slamsten från något kalkbrott och den har varit direkt olämplig som leksubstrat. Förmodligen använde man denna slamsten som fyllnad när man grävde om ån.

Vår huvudsakliga målsättning med detta projekt är att skapa goda lek- och uppväxtförhållanden för fisken samt genom trädplanteringar skugga ån och undvika att man behöver rensa denna sträcka i framtiden.

Genomfört arbete

Arbetet utfördes i november 2008 och vattenståndet var relativt lågt. Arbetet skedde tillsammans med grävmaskinist Olle Bjarnik och inleddes med att dybäddar bestående av kaveldun, vass och säv grävdes bort. Sten och grus levererades av firma Jönssons grus i Blentarp med hjälp av lastbil. Detta kördes sedan ut med hjälp av hjullastare (kördes av Ronny Olsson) till avsedda platser. Grävmaskinen lade sedan stenen och blocken på rätt plats (Figur 3). Typiska problem när man dikar är att man sänker vattenhastigheten och att all struktur i vattendraget försvinner. Vi har lagt ur ca 150 ton sten (> 400 mm) plus att vi har lagt tillbaka många stenar och block som tagits upp vid tidigare dikningar. Detta har vi gjort för att koncentrera flödet samt skapa uppväxtmiljöer för både fisk, bottendjur och påväxtalger. Detta har resulterat i att vattenhastigheten generellt har ökat på hela sträckan och på många ställen har en markant höjning av vattenhastigheten skett. Till sist har vi lagt ut 150 ton lekgrus (30 – 80 mm) på lämpliga ställen. Som en parentes kan nämnas att två stycken havsöringar iaktogs på några lekbäddar när vi var färdiga med arbetet (20081110).

Figur 3. Bilderna visar olika moment i arbetet.

Utvärdering och resultat

Arbetet har gått planenligt och vi har till och med jobbat snabbare än vad vi hade planerat. Sträckans totala längd är ca 1 km och våra aktiviteter har skett på ca 600 meter av dessa. Det har varit fallhöjden som har bestämt var vi har lagt i sten och grus. Stenen har lagts mer spridd på bottnen medan lekgruset har koncentrerats till s.k. lekbäddar. All sten och grus som vi hade beställt har vi lagt ut och miljön i den berörda å-sträckan är betydligt annorlunda nu än var den var innan. Ännu återstår att plantera träden, men det kommer att göras under vårvintern 2009. Detta kommer förhoppningsvis att innebära att man inte skall behöva rensa detta område igen och att det kommer att bli en bra lek och uppväxtlokal för fisk och bottendjur.

Figur 4. Bilden visar hur stenen vi lagt ut koncentrerar flödet och höjer vattenhastigheten. Uppströms stenen har vi lagt ut lekgrus. De stora stenarna ser även till att lekgrusbäddarna håller sig på plats och inte sköljs nedströms.

Figur 5. Här har sten lagts både uppströms och nedströms en grusbädd.

Framtida utvärdering

Ett naturligt sätt att utvärdera effekten av detta arbete borde är att jämföra fisksamhället före och efter åtgärder. Dock behövs det gå en längre tid för att en objektiv utvärdering om hur dessa åtgärder har påverkat fisklivet i ån ska kunna genomföras. Utvärdering av de habitatförbättrande åtgärder bör göras med hjälp av elfiske under kommande år och vi förväntar oss att de maximala effekterna kommer först när de planterade träden har vuxit upp och bottendjur och alger har koloniserat stenarna. Det kan dock vara möjligt att relativt snabbt (om två år) undersöka om man vid elfiske fångar mer öring jämfört med tidigare elfisken.

Tidigare undersökningar med elfiske

Tyvänn är materialet från tidigare är mycket begränsat men vi har åtminstone hittat två tidigare elfiske på denna sträcka (SV Ebbarp och 2,5 km O Oxie Kyrka, utfördes av Mikael Svensson och Anders Nilsson 2005 och 1994) (Tabell 1).

Tabell 1. Tabellen visar resultat av elfisken utförda i augusti 2005 SV Ebbarp och 1994 2,5 km O Oxie Kyrka. Siffrorna indikerar antal individer per 100 m². Lokalen SV Ebbarp (benämns så i Elfiske registret) är uppströms den lilla stenbron som ligger mitt i vår lokal och lokalen 2,5 km O Oxie Kyrka är nedströms nämnda stenbro.

Art	SV Ebbarp	2,5 km O Oxie Kyrka
Abborre	1,3	0,9
Groplöja	8,4	0
Grönling	29,9	11,1
Gädda	1,2	0,8
Id	0	0,6
Mört	2,5	0
Ål	14,9	0
Öring	7,5	0

Kommentar

Flera saker är intressant med detta material. Två rödlistade arter hittades – groplöjan (*Leucaspis delineatus*) som är missgynnad (NT) och ålen (*Anguilla anguilla*) som är akut hotad (CR). Däremot fanns det förvånansvärt lite öring och bara årsungar hittades. Helt klart är att det har saknats ordentliga lekområden och uppväxtlokaler för öringen i detta område tidigare beroende på att hela denna sträcka har kontinuerligt rensats. Intressant att notera är att vi även har skapat en bra/bättre miljö för den starkt hotade tjockskaliga målarmusslan (*Unio crassus*) (EN) som tidigare har hittats i området (Mikael Svensson, Artdatabanken, muntligen).

Figur 6. Bilden visar exakt samma sträcka före (ovan) och efter (under) vårt arbete. Märk väl att vattenståndet är detsamma. Vi har koncentrerat och tryckt ihop flödet med hjälp av sten och block. Mellan sten koncentrationerna har vi lagt ut lekgrus. Här kommer träd att planteras på båda sidor så att framtida rensningar undviks.

Figur 7. Bilden visar exakt samma sträcka före och efter vårt arbete. Vattenståndet är det samma. Här kommer träd att planteras.